

Цетиње, 6. септембра.

„Самоуправа“, орган г. Николе Пашића, може се похвалити једним успјехом: пронашао је у сред Биogrада црногорску агенцију! Он није био толико срећан да пронађе у Биogrаду сковану завјеру противу живота таста Краља Србије и да сазна, како се у крагујевачкој тополиници поручују бомбе и исте преносе у Биogrаd и ту раздају завјереницима, да их понесу на Цетиње и овдје изврше паклену и несрпску замисао, коју су добили на биogrадским Теразијама. У томе послу „Самоуправа“ и њени шефови нијесу били срећне руке, и ако имају на расположењу сав полициски апарат. Али, зато су они сада ушли у траг некаквој црногорској агенцији у Биogrаду, за коју веле да има неслужбени облик и да тамо постоји за рачун Црне Горе. Разумије се, да то откриће сматрају као успјех, јер изгледа да би по њиховом мишљењу било веома штетно за њих кад би у Биogrаду у истини постојала црногорска агенција.

У биogrадским „Вечерњим Новостима“ написао је низ чланака о односима између Србије и Црне Горе г. П. Карарадовановић, уредник „Занатлискога Савеза“. И „Вечерње Новост“, које су пустиле поменуте чланке, и г. Карарадовановић, који их је написао, учинили су тијем услугу општој српској ствари. Писац чланака изјављује жаљење, што су односи између двију српских држава рђави. Он тражи узроке томе злу за општу српску ствар, те их налази у агитацији извјесних српских листова против службене Црне Горе и у факту, да је завјера противу живота нашега владарца склопљена у Биogrаду. Оно, што види сав поштени српски свијет, уочио је и г. Павле Карарадовановић, који је своме посматрању дао израза у низу чланака, које је објавио у „Вечерњим Новостима“. Иначе речени су чланци написани сасвијем објективно. Поткријеplени су разлози и намјера ми је очигледна, да се већ једном учини крај неспоразуму између службених страна двију српских земаља. Против таквога поступка са разлогом не би могао устати ни један добар Србин и ни један родољубиви српски лист. Јединој се „Самоуправи“ није допало да се објективно расправља, ко је крив, што су односи између Србије и Црне Горе данас гори по икада до сада. Њој само није мило, да се чује истина, и зато, што јој није мило констатовање свакоме познате истине, више воли да односи и даље остану какви су сада.

Све је то најјаснији доказ, да се лакше види, коме је најмање стало до слоге између Србије и Црне Горе. Кад „Самоуправа“, која није орган само г. Пашића већ и странке, која

је у заједници са самосталном радикалом странком данас у Србији на влади, може устајати против тога, да се у Биogrаду смије рећи истина о српско-црногорским односима, онда из тога јасно излази, да је њој најмилије, да се у Биogrаду о Црној Гори пише како не треба да се пише. „Самоуправа“ до сада ни један пут није устала да осуди држање извјесних биogrадских листова против Црне Горе и нашега владарца. Изгледа да је она њихово држање и одобравала. Она није хтјела да осуди њих, али је зато похитала да њој својственим тоном изгрди једнога новинара, који је имао толико куражи, да под својим потписом, не вријеђајући и не клеветајући никога, у истоме томе Биogrаду, откуда се преко извјесних лица против Црне Горе врше испадни, непристојно и родољубиво разјасни тајну црногорско-српских рђавих односа и потражу поправку истих у интересу обадвију страна.

То је и за необавјештене очигледан доказ, да кривци за све то нијесу далеко од „Самоуправе“, која је толико нетолерантна према истини. То је у осталом и доказ, да су „Самоуправини“ шефови криви, што се дошло до оваквога жалоснога стања у односима између двију српских држава. У противноме тај лист не би ћутао, кад њему блиски листови у Биogrаду јавно вријеђају и клеветају нашега владарца, и у исто вријеме протествовао, кад се нађе који новинар или лист, да у сред Биogrада објективно каже истину и са доказима осуди такво држање „Самоуправиних“ инспиратора према братској Црној Гори. Тијем „Самоуправа“ хоће на невидљив начин да изврши притисак над представницима јавне ријечи у Биogrаду и да им поручи, како им је слободно вријеђати и клеветати таста Краља Србије, али да им није допуштено узимати га у одбрану од организоване новинарске кампање противу њега, ма ова била и штетна по опште српске интересе. На тај начин „Самоуправа“ хоће да појача кураж и оних црногорских незадовољника у Биogrаду и да у њих и њихових помагача разбукти вољу за нова предузећа против Црне Горе и њенога владалачкога дома. У ту се сврху и протјерују из Биogrада црногорски поданици, који неће тако да раде, чиме се даје мамац и новим незадовољницима, да се одлуче да постану туђе оружје. „Самоуправа“ таквим држањем даје моралну потпору раду против Црне Горе и против слоге двију српских државе. Иначе, она не би онако ружно денунцирала г. П. Карарадовановића, коме исправност према Србији не смета да буде исправан према земљи, у којој се родио, као и према целокупноме Српству. Не би она напа-

дала ни „Вечерње Новост“, које у националној политици српској заступају правилно и патриотско гледиште, кад јој не би било противно, да се у једноме таквоме листу, ма и под потписом лица изван његове редакције, смије чути права истина о црногорско-српским односима.

Због чланака г. П. Карарадовановића „Самоуправа“ баца одговорност на службену Црну Гору. Њена замјерка у томе погледу потпуно је неоправдана и смијешна. Не може она одговорати за оно, што неко у Биogrаду под својим потписом напише, било то за „Самоуправу“ пријатно или непријатно.

Завршујемо ове редове питањем, да нам „Самоуправа“ објасни, шта то значи, кад неко бива црногорски изазван, пошто је она рекла, да ју је г. Карарадовановић својим чланцима грубо и „црногорски изазвао“? Изазивати се може оправдано, неоправдано, грубо, ружно, непристојно, дивљачки, подлачки, али да се изазивати може и црногорски, то најприје од „Самоуправе“ чусмо. Мисли ли „Самоуправа“ тијем да вријеђа и народ Црне Горе? Зар јој је мало из Биogrада увреда и клевета нашега владарца, него још и народ наш хоће тако ружно да вријеђају? Је ли размислила „Самоуправа“, куд може да одведе такво писање листа, који је орган данашње српске владе?

Ситуациона посматрања

(Од „Виделовог“ лондонског дописника)

Нико данас није у положају да јасно види и прецизно и поуздано каже: на шта ће изићи и чиме ће се свршити овај неочекивани слободњачки покрет, који је тако вешто кренула, и који је до сада тако вешто водила „Турска Омладина“. У фази заноса, плакања и усклицивања и не мисли се на огромне тешкоће и на изванредне ризике, на које ће тај покрет неизбежно тек да наиђе. Братимљење разних балканских народа са Турцима и њих са разним народносним елементима дојучерање бесправне „Раје“, изгледа да је самоникло (спонтано) и искрено. Али шта лежи у талогу ове шампанерске пијене? Мени се чини да се бурним демонстрацијама претјерује. Ја ћу бити тако слободан и тако неополитичан — а може ми се, јер ја нијесам политичар него само посматрач политичких појава и изучилац њихов — да јавно кажем, да у овим демонстрацијама има уз добру дозу спонтане искрености и не мала доза хипокризије! Шта више ја онајам нешто хипокризије чак и у моме сопственом писању о младо-турском покрету, јер ја њему симпатишем не зато што у првој линији желим препорођај и ојачање турске царевине, него за то што у првој линији желим да српски народ у тој царевини мирним и законитим путевима, лојално служећи се уставним правима до својих народних права, до ствога самоопредјелења дође. Проблем је и сувише компликован и потеме врло тежак. Не треба да себи стварамо илузије, а не би поштено било да умножавамо и потенцирамо илузије у Турске Омладине. Бугари, Срби, Грци, фрaтернизацију с Турцима не зато што желе да од сада буду само „Отомани“ и ништа више, него баш зато што мисле, да ће под уставним режимом осигурати своје народности! Али за регенерацију балканских народа и за независност балканских земаља далеко је потребнија, и управо неопходнија, фрaтернизација међу Бугарима, Србима, Гр-

цима и Арбанасима и онда тек и фрaтернизација с Турцима. А ми видимо само ову пошљедњу а оне прве нема. Очеvidно, ситуација није нормална. У толико је потребнија Србији резерва и опрезност.

Данас ћу да вам обратим пажњу на једну од пошљедина овог уставног покрета у Турској. Он је понова оживио ону групу политичара енглеских, који су од самога почетка били противни да Енглеска окупира Египат, и који су од времена на вријеме подизали свој глас на јавним митинзима или у штампи да Енглеска треба да се повуче из Египта. Повећи број радикала припада тој групи. Њихов је орган „Делу-Нус“, који је баш ових дана отпочео оштру кампању противу окупације. Енглески либерали Гладстонове боје, и још нарочито енглески радикали, просто су доктринари. Они се разликују од конзервативних група баш тиме, што никада на првом мјесту не питају: је ли то корисно по нашу државу? него само је ли то право, и слаже ли се принципом правде и правичности? Тим се духом руководио Гледстон кад је Грцима уступио Јонска Острва. Истим духом руководила се садашња либерално-радикална влада која је практички повратила Јужну Африку Бурима, и ако је Енглеска жртвовала двадесет и пет хиљада својих синова и пет хиљада милиона динара свога новца да само прије пет година савлада Буре. Од берлинског конгреса овамо небројено пута се у радикалној штампи енглеској подизао глас да Енглеска треба да врати Турској острво Кипар, а тиме да се ослободи од обвезе да брани турску царевину од евентуалног напада руског у Азији. Сад се опет, поводом велике политичке промјене у Турској, у радикалној штампи дижу гласови да Енглеска треба да се повуче из Египта и да просто египатском народу остави да води бригу о својој судбини. Има подоста људи овдје који тако говоре и мисле о Индији. Још прије двадесет година из групе тако званих Малих Британаца (на супрот Великим Британцима), у којој су тада бриљирали Мабушер, Џон Морли, Брајс и други, чуо се славан узвик „Нек иде без трага Индија, нека се само Правда учини!“ Perish India, let the justice be done! Не може човек да се не диви овако идеалној несебичности! Чисто је немогућно довести је у хармонију с појмом о политици! Кад су француски генерали на Криму, у битци на Балаклави, с дивљењем посматрали сјајно јуначки јуриш лаке кавалерије енглеске на батерије руске које су на њу просипале непрекидну и страховиту ватру, онда је генерал Канробер узвикнуо: „C'est magnifique! mais — ce n'est pas la guerre!“ „То је великољепно! ама — тако се не ратује!“ Тако данас у самој либерално-радикалној влади енглеској има мништанара, који довикују љевичи своје партије: „То је све лијепо, само — то није политика!“

Агитација у једном делу енглеске штампе да се Египат напусти, наставиће се и даље, али Енглеска Египат без велике невоље и крајње нужде напустила неће. Врло је могућно да ће она повратити Кипар Турској, или га уступити Грчкој, али Египат, који је неосвојива позиција на великом друму у Индији, одговорни министри енглески никоме уступити неће. То доиста није право, али то вам је политика!

Баш за вријеме Међународног конгреса за мир дошла је у Лондон једна депутација из Египта да умоли енглеску владу, да даде египатском народу уставни режим. На великом пријему у Хотелу Метрополу седело је њих седам Египћана за једним столом, самих и усамљених, јер им нико од Енглеза приступио није. Било ми је жао, па сам ја као Србин приступио и с њима се упознао. Видио сам их и прије него што су Лондон оставили, и онда сам од њих чуо: да им влада енглеска није дала ни најмању наду да ће ускоро уставни режим добити! Ја нејерујем да је она ма у чему своју одлуку од пре два мјесеча измјенила. А колико ја познајем Енглезе већ и сама поноситост њихова не може им дозволити, да се дају Абдул Хамидом вући у давање устава Египту само за то што је он дао устав Турској.

А кад Енглеска не мисли напуштати

Египат, нити хоће да му даде устав, можемо ли онда очекивати од ње да узме иницијативу, или да се придружи ономе ко узме иницијативу, да тражи да се Аустрија из Босне и Херцеговине повуче? Немојте очекивати од новог српског посланика у Лондону, па ма он ко био, да би у томе успио. Али што можете од њега очекивати, и што би могуће било постићи, то је да енглеска влада пријатељски савјетује аустро-угарску владу да напусти сваку мисао о анексији оне двије српске земље, ако би ова доиста ту мисао и намјеру имала. Да не знам насигурно, да ли се аустро-угарска влада доиста носи мишљу да Босну и Херцеговину присаједини аустро-угарској монархији. Али ако се она носи том мишљу, јасна је дужност српске владе да покуша дипломатском акцијом ту анексију спречити. Мени се чини да би наша дипломатија била у стању да тај успјех постигне, а такав успјех служио би јој на велику част.

У осталом политичка атмосфера Европе тако је пуна политичког електрицитета, да чак и један Мулеј Хафид, мрки Мароканац, може да је запали буктињом рата. Најновија акција Немачке у мароканском питању начинила је овдје велику сензацију и изазвала је малу узнемиреност. Али зар је доиста могуће да се због једног мароканског претендента Европа запали пожаром општег рата?

Чедо Мијатовић.

Страна политика.

Пут Краља Петра

Према извјештајима из Беча, боравак српског министра иностраних дјела д-ра Миловановића у Маријенбаду, гдје се састао са Извољским, и садашњи боравак у Бечу, гдје ће се састати са Еренталом, има само ту сврху, да се већ једном ријешити питање о посјети Краља Петра у Бечу и Петрограду. Познато је, да су у Бечу били обећали Пашићу, да ће Цар Франц Јосиф примити Краља Петра, ако српска Народна Скупштина прими трговински уговор онако, како се Аустрија смиловала да га Србији даде. Само зато и изгледа да су у Биограду пристали на онако унижење Србије да на основу новог трговинског уговора аустриски чиновници добију право да на земљишту слободне независне српске Краљевине могу вршити ветеринарну службу. Уговор је у Србији ипак примљен, и зато је д-р Миловановић похитао у Беч, да тамошње мјеродавне кругове подсјети на обећање, које су дали његове претходнику. Али, изгледа да су у Бечу нашли нови изговор у великосрпској пропаганди, коју сматрају као сметњу посјети Краља Петра у Бечу. Миловановић има задатак, да оне у Бечу увјери, како Краљ Петар и српски двор немају никаквих веза са открићима о тој пропаганди. У ту сврху, како јавља један бечки лист, налази се у Бечу и српски посланик на Цетињу Ј. Јовановић. Он има да послужи Миловановићу као свједок пред бечким мјеродавним круговима, да до службене Србије нема никакве кривиче због зајере која је у Биограду била склоњена против Књаза Николе и да је све оно неистинито, што се износило о учешћу неких лица из Биограда о тој зајери. Кад се успије на мјеродавном мјесту у Бечу доказати, да нико од службених српских лица није компромитован због зајере против Књаза Николе, онда ће се вјеровати, да не постоји ни њихова веза са открићима због великосрпске пропаганде, пошто су у Бечу од некуда пронашли да то једно са другим стоји у вези. — У Србији, међутим, све политичке странке желе, да се што прије изрази, да Краљ Петар буде примљен у посјету на бечкоме двору, тако да би послје могао чинити посјете и осталим дворомима. Тијем би углед службене Србије порасо и побољшао се њен међународни положај.

Хроника

Обмана због Ц. Горе — Изјава Војислава Шоле — Јест фалсификат.

Обмана због Црне Горе. Пишући о односима између Србије и Црне Горе, биоградско „Самоуправа“ сматрала је за потребно, да сву кривицу баца на црногорску владу зато што ти односи нијесу добри. На то су „Самоуправи“ биоградске „Вечерње Новости“ одговориле овако: „Обмана је јавна, да су односи са Црном Гором рђави због црногорске владе. Шта је радила та црногорска влада да се ти односи покваре? Ништа.

Црногорска влада није у својој штампи нападала лично српског Краља и српски двор, нити је допустила независној штампи да то чини. То је чинила Пашићева влада. Док се понизило у свом органу „Самоуправи“ извињавала кад је Књаз Фердинанд у једном овдашњем листу мало очешан, док је демонстративно ћутала кад је, у исто доба, Књаз братске нам Црне Горе грђен не може горе бити. Је ли за то Томановићева влада крива? И је ли за то Томановићева влада крива што су бомбе слате из Србије на Цетиње да се убије Књаз Никола и све што је његово?

И је ли Томановићева влада та, која новчано издржава црногорске зајернике у Биограду? И је ли црногорска влада та, која је претоставила неколико незадовољника љубави и доброј слози Србије и Црне Горе?

Али да, да! У мало не заборависмо. Изисао је прије десетак дана у независном „Детињском Вјеснику“ чланак у коме се изражава сумња у добру националну политику пошљедњег излета Биограђана у Скопље и Солун. То је видите безобразно, и то је, по „Самоуправи“, узрок раздору и хладноћи између Србије и Црне Горе, зато су слате бомбе и зато је и отпочета акција против Црне Горе! Доиста ту има безобразлука, али он је на страни „Самоуправе“, која има образа и тако што да изнесе пред српску публику, и то онда, кад се на бугарске испале извињана понизно као нешерка. Тако ево изгледају фузионаши у политици.

Изјава Војислава Шоле. У бечкоме листу „Reichspost“ објављен је разговор његовог уредника са црњаким херцеговачким Срба Војиславом Шолом. Тај је разговор значајан. Он баца чудну свјетлост на националну политику Николе Пашића и терасиских Пијемонтца. Војислав Шола изјавио је ово: „Нама се пребацује да тежимо према Биограду. Не, заиста не! Са Краљем Петром и његовим машинацијама ми немамо ништа заједничко. Напротив ми стојимо на гледишту, да они у Краљевини Србији имају још много шта од нас научити. Тамошње прилике нијесу такве да би смо за њима могли чезнути. Чак ми презиремо тамошњу управу. Права великосрпска пропаганда не постоји. — Што се тиче парнице са „Отаџбином“, то нијесу били политички људи. Јанковић је пијаница, а кажњени пош симониста, који је за 6000 кр. хтио бити митрополит. Такве људе нико не смије озбиљно узети. Има појединца, који воле да праве екцесе. Али, због тежња Пашићевих и његова друштва не смије се учинити одговорним српски народ у Босни“.

Ми чисто не можемо и не смијемо да вјерујемо, да је све ово рекао Војислав Шола, првак српски у Босни и Херцеговини. Може се претпоставити, да су њему тачно познате многе закулисне радње оних, због којих сада невини страдају; али, да ће у својој изјави поћи онако далеко, то је тешко вјеровати. Можда В. Шола има неке дубоке разлоге за овакву изјаву, те је мислио, да ће на тај отворен начин учинити крај вратоломној политици, коју су неки непознани и неспремни људи почели водити у српскоме народу, наносећи му тијем огромну штету. Како било да било, ако је горе наведена изјава В. Шоле истинита — што још морамо нагласити — онда се пред њом ваља зауставити и дубље је проучити.

Јест фалсификат! Читаву литанију „Dubrovnik“ је нанизоо у своје пошљедњем броју, да би доказао, да није фалсификат поступак, којим се иде на то, да се у pjesми Владике Рада „Праху Оца Србије“ додаду стихови, којима се због убиства Карађорђа баца анатема на Књаза Милоша. Јест фалсификат, и још те како низак и ружан. Сасвијем је разумљиво, што се баш „Dubrovnik“ толико заузео, да тај фалсификат представи као невину ствар. Такав је данас курс. Између попуњавања Гундулићева „Османа“ и фалсификата, који се мисли учинити у pjesми Владике Рада, нема никакве сличности. То су двије различне ствари. Овдје је у питању један политички интерес, једна ниска политичка сврха, којој треба да послужи име великог српског pjesника,

а тамо, у „Османи“, тога нема. Зато се овдје врши ординаран фалсификат, који се не може правдати. А да је фалсификат, доказао је, што се на ту мисао није дошло прије 29. маја 1903. год. кад су у Србији владали Обреновићи, него сад, кад се за то име рачуна. Само за љубав тога рачуна „Dubrovnik“ се спустио доле, да адвоцира таквој једној прљавој трговини, која љагу баца на српско име. Ваља да ће нас једном разумјети.

Из народа

† Поткомандир Васо Горчинов Милић. У сриједу 3. септембра ов. год. преминуо је у Ђелицама поткомандир чевско-бјеличког баталиона Васо Горчинов Милић — син заслужног војводе Горчина Милића. Покојни Васо одликовао се као ватрени војник и као таквог Њ. Кр. Височанство Књаз-Господар поставило га је за поткомандира чевско-бјеличког баталиона. Био је омиљен у свом баталиону, што се могло видјети при његовом спроводу и погребу каквим се почастима сахрањило, како од војске подрочног му баталиона, тако и од сиљног народа, који се искунио био, да му ода пошљедњу пошту — како из племена бјеличког, тако и других околних племена.

Његово потомство остаје само двоје нејаке женске дјете и ојађена удовица. Бог нека му душу прости и лака му родна земља, коју је патриотски љубио.

Л. В.

Мисли

„Противљење младих људи борби за тако велике ствари, нас не смије збуњити. Управо то противљење је допуна наше коректности и исправности. Ми имамо своје циљеве, до којих легалном борбом морамо доћи. Најмање нам може активност парализати скученост.“

„Народ“.

БОГОСЛОВСКО-УЧИТЕЛСКА ШКОЛА НА ЦЕТИЊУ

У сриједу прије подне свечано је отворена Богословско-Учитељска Школа на Цетињу. Отварању је присуствовао г. Јов. Пламенац министар просвјете са ректором Богословије г. Ж. Драговићем и господом наставницима. Свечани чин призивања св. духа у присуству ученика и многих гостију извршио је Његово Високопреосвештенство Митрополит Господин Митрофан, који је том приликом држао овај говор:

„Богословско-Учитељска Школа врло велики значај има за нашу земљу, зато за дужност сматрам, да данас при њеном отварању у краткој проговорим о задањи њеној и позиву ученика.“

Није ово данас први почетак нашој Богословско-Учитељској Школи. Наша прва Богословија установљена је била још 1869. год. У току од три и по деценија она је васпитала доста знатни број вриједних свештеника, валјаних учитеља и добрих грађанских чиновника, који данас с чашћу и коришћу служе св. цркви и драгој домовини нашој.

Но да би се кандидати за Богословско-Учитељску Школу што боље у гимназиским наукама подготвили, због тога је овај завод три године паузирао. Пошто је већ та празнина попуњена, то се у име Божије завод овај поново отвара.

Довољно, дакле, гимназском спремом подготвољени — драги ученици — ви ево у име Божије данас ступате у овај духовно-просвјетни завод.

Наука у Богословско-Учитељској Школи биће наставак готово оних наука, које сте ви и до сада учили, с том само разликом, што ће у овом заводу понављати бити заступљени предметни богословски и педагошки. У главноме особита пањња овдје биће обрађена на науку о вјери и просвјети. Вјера, морал и просвјета, главни су фактори у животу људскоме. Без ових фактора не да се ни замислити, да човек може бити оно што би требао да буде. Да је ово у ствари овако, оправдано је и науком доказано увјерење, да је човек отпочео да живи животом људским онако како доликује човеку који је створен по образу Божијему, тек од онда, од када је он постао религиозан. Највеће благо што га човек може имати то је хришћанска побожност. Без вјере, као извора побожности, у правоме смислу човек не може бити ни спасен, ни просвијећен. Све у опште науке, које је школа прописала и примила за развиће ума људскога, врло су потребне и посве корисне. Али велики наученаци признавали су и свеђер признају, да је свима наукама темељ и основ наука о Богу, као првобитноме извору свега што постоји како на небу тако и на земљи. Што је тврди темељ за једно велико зда-

ње то је св. јеванђелска наука за све остале науке. Ово се тврди тијем, што је божанствена наука Христова вазда велику улогу играла, како у облагоућењу душа појединца, тако и у васпитању читавих народа. Као што казах, све су науке потребне и корисне, јер што човек више зна, у толико више добије прилику, дах али и прославља Бога од кога је све отекло и погнјечено.

Драги ученици!

Овај завод има свету задаћу, да вас спреми и да вас васпита, да будете валјани радници на пољу црквеноме и просвјетноме. Зато назите, и немојте, да на добро и корист своје не употребите више драгоцене вријеме у овоме заводу, како бисте себи што веће знање стекли. Што је најглавније, старајте се, да што боље и што темељније схватите св. слово Божије — науку Христову, јер је она наука над наукама.

У колико божанствена наука Спаситељева у душама нашим дубље коријена буде ухватила, у толико ви бете јачом снагом послужити на задовољство Његовом Кр. Височанству нашој узвишеном Господару Књазу Николи, који особито пањњу милостиво и очински поклања св. цркви и просвјети за срећу и благо драгога и вјернога народа Свога. Ви бете — драга духовна дјето — тијем достојно послужити и мирој домовини својој Црној Гори, која је кроз тешка времена у данима пуњим искушења очувана побожношћу и храброшћу наших славних предака. Но ви, драги ученици, треба вазда да имате у памети, да је велика разлика између времена, које је пред вама и онога у коме живљаху ваши преци. Не заборавете, да свако вријеме своје нове прилике доноси, па тако треба и нове луде да рађа.

Зато је данас поред физичног оружја, којим се служяху ваши очеви и дједови, неопходно потребно и савршено културно-просвјетно оружје. Трудите се, дакле, да што боље себе наоружате науком, тијем културно-просвјетним оружјем, како би сте што боље могли послужити св. цркви и школи, односно својој драгој отаџбини.

Знадите, да ће се од вас, кад дођете у јавни живот, много захтјевати, а ви не бисте могли другоме дати оно, што сами не бисте имали. За то неуморним трудом пањливо сабирајте што више знања у ризици младањих душа ваших, како бисте га у своје вријеме могли дијелити онима, који га с правом и жељно од нас буду потребовали. Ако онако будете мислили и радили, ви бете успјети, и моћи бете достојно одговорити својој дужности према Богу, према Његовом Краљевском Височанству своје узвишеном Господару, према својој отаџбини и према себи самим.

Господин министар просвјете и црквених послова и ја, потпуно наду гајимо, да ће г. ректор Драговић, коме је управа завода поњерена, са осталом господом професорима сав свој труд улагати, да завод постигне жељени успјех.

У оваквом надању, ја на господу наставнике и ученике призивљем благослов Свевишњег, да под његовим окриљем овај духовно-просвјетни завод цвјета и напредује за срећу и благо наше миле домовине“.

Мисли српских листова

И зашћу из петних жила, да их упуте у својој дубарацкој вјештини, трудеће се да што више замуте унутрашњу политичку ситуацију, јер се надају да из тога навуку корист за себе. И док тако раде, на устима су им рјечи: отаџбина, морал, политичка исправност, национални интереси, правда, закон и т. д. — управо све оно што су, кад год су били на власти, безобзирно и основно газили и мриварили.

„Самоуправа“

Борба политичка у Србији била је не друго, до варварско гоњење противника и истребљивање појединих мишљења. Вријеме је да то престане, и да личност човекова буде обезбјеђена, а његова слобода савјести и мишљења призната и дјелом.

Успјех не зависи само од умне и моралне снаге појединих државника и политичара, него и од психичке и социјалне конституције друштва, од економског стања, од стенова развијене радљивости, од географских и климатских односа, од расе, од историског развитка и међународног положаја и т. д.

„Одјек“

Наши Записи

„Обзор“ и „Цетињски Вјесник“

Наде, које смо полагали на „Обзор“, нијесу нас обмануле. Он се одвајао нашој позиви и изјавио да признаје да је „мистифициран од биоградских новина

и да „Цетињски Вјесник“ није донио вијет о продаји Ловћена него само деманти“. Тиме се „Обзор“ и овом приликом издвојио од осталих листова, којима је задатак само да клеветају и да се нечасним средствима служе.

Србија и Црна Гора

Многи листови доносе како нова влада у Србији показује добру вољу да дође до измирења између двије српске земље, Србије и Црне Горе, али да јој стварају разне потешкоће.

Свакоме је познато да те потешкоће не потичу од стране Црне Горе и да крај ње Србија не би имала велике потешкоће да дође до споразума са Црном Гором, само ако јој до тога стало, јер је Црна Гора од вајкада гајила и гаји према братској земљи само симпатије и увијек је настојавала да дође до споразума и братског рада. То је Црна Гора документовала и приликом познате преписке између г. др Л. Томановића и Н. Пашића.

Изборни закони у Угарској

Одавна се говори и пише, да ће се закон за избор посланика за Сабор у Угарској измијенити, али се до сада није тачно знало на чему се ради. Свакоме је извјесно било, да се ради на некаквом препадну и да тај закон неће имати ништа друго за задатак но да потисне остале народности у корист угарске. А тако је ето и било.

Закон, који се спрема у Угарској, прави је монструм.

По њему гласање ће бити и тајно и јавно; јавно ће бити по варошицама и селима, а по варошима тајно, да се не би чиновници и радници застрашивали од старијих. Гласање је обавезано, те ко не буде употријебио своје грађанско право, биће глобљен!

И подјела срезова биће нарочито извједана.

Бирачко право није опште. Ко има 24 године и зна у опште читати и писати имаће један глас. Ко зна мађарски читати и писати имаће два гласа, а ко је свршио вишу школу имаће три гласа.

Све је то у корист Мађара, који би хтјели да остале народности потисну са сваке позиције и да имају потпуно одријесне руке.

И народности су се противу оваквог закона већ почели да буне, јер налазе да он није ништа друго него атак на њих и да су Мађари толико далеко пошли, да хоће насилем да их сузбију, не бирајући средства.

Избори вршени под оваквим законом извјесно је, да би потисли све немађарске народности, на што се и иде, али народности су увјерене да се неће смјети загазили у овакву апсурдност, али све и ако је буде, они налазе, да би најбољи утук био тај што народности не би улазиле у такве изборе кад у напријед могу знати, да су неправични, и да им не могу пружити никакву наду на успјех.

Наши у Америци

— писмо из Њу-Јорка —

Нашимма у Америци не цвјетају руже. Од како је прекинут рад због новчане кризе, која је произвела силне индустријске и трговачке крахове овамо је за радника зло. И онако исто као што је раније било свакоме раднику у Америци добро, тако је настало по раднике зло. Раднике су почели отпуштати, наднице им смањивати, а радно вријеме продужавати. И како је који дан протицао, зло је све веће.

За радни свијет су у Америци настали тешки дани. Тешки су за оне који су вични приликама и језику, али су нашим људима чемерни. Зато они листовима шаљу Америка или једу оно што су у дугу низу времена заслужили и заштједјели, изгледајући на пову зараду, коју не могу још да дочекају.

Зло је, велико зло настало за радни свијет, али се тријеги мора, јер нема се гдје. Али за дивно чудо како је наш свијет лаквијеран, како олако и без тежине узима ствар и не осврће се на оно што му се збори.

У Америци нема довољно рада ни за оне што су тамо, а ипак се наш радни свијет трпа, троши новац и сједи у Америку.

Говори му се: Не иди у Америку! Није она оно што је била. Америка је прави чемер за све. Тамо су настали тешки дани за радни свијет! Али све залуду. Он држи, да ће други позабати благо, да ће други понијети све, напушта земљу, отаџбину, задужује се код зеленаша или продаје у басеице земљу или стоку и долази овамо. Нити зна кога, нити је вичан приликама и животу, нити зна што,

он се овамо пробија, мучи, злопати и љуто страда, а све због своје тврдоглавости. У Америци су сада такве прилике, да је за раднике боље свудје него амо што је. Америка је далеко. Треба велики новац док се до ње дође и врати, а међутим никаква изгледа нема за зараду, те сада ићи у Америку не значи ништа друго него срљати у очигледну пропаст.

Од свију радника најбоље су учинили и прошли они, што су се, још за вријеме краха, иселили из Америке. Они, који су остали, не само што су љуто страдали злопатећи се и трошећи зараду, него су дошли до тога, да сада, и кад би хтјели да се поврате, не би могли, јер немају су чим. Све им је љаво понио. Најгоре пролазе они, који сада долазе, јер је њихов долазак у Америку највећа пропаст.

Изгледа за боље дане за раднички свијет за сада никакво нема. То ће се видјети кроз мјесец-два дана када се буду извршили избори предсједника републике. Буде ли дошао шљедбеник Русвелтов, Тафт, још ће и бити изгледа на побољшање стања радном свијету, али побједи ли Бријан, кандидат демократа, радници се немају великом добру надати.

Црногорци су се били тргли и до скоро их није било амо од како је новчана криза, али су се од неког времена почели појављивати. Зато им треба препоручити да гледају послове на дому, гдје им је много боље него чемерни живот у далекој, туђој и чемерној Америци. Зараде ће много боље наћи у земљи него овамо. Тамо се граде друмови, жељезнице, мостови — тамо, у нашој лијепој домовини, је мјесто Црногорцу, па ако што и претрпи, међу својима је, а овамо се нема коме ни пожалити, нити му срце отворити, јер је ово туђи свијет, туђа вјера, која је без вјере и душе и која ни мало не брине за друге, а најмање за наше.

Зато народ треба упућивати да никако не срља у очигледну пропаст, да не долази у Америку, која је сада настала права — чемерика!

Српство

Избори у Далмацији. За изборе за далматински саборчине се већ у велико припреме и води се жива агитација за разне кандидате, али изгледа да је ова изборна акција Србе најмање захватила, јер врло слабо од себе дају гласа.

Очна клиника у Новом Саду. Како се у Троједници појављују врло често очне болести и како је трахома завладала, то се настало да се у Новом Саду подигне клиника за очне болести.

Нова жељезница. У Србији је на свечани начин отворена жељезница Ваљево Обреновац — Забреж.

Словенство

Спремају се за штрајк. Како са Сељске Ријеке јављају, није искључена могућност да поново дође до штрајка међу особљем бродарског друштва угарско-хрватског. Дирекција овог друштва је од уговорених тачака усвојила само додатак, док није ништа учинила за службину прагматику, што је међу машинистима изазвало негодовање, те држе конференције и договарају се какве ће кораке предузети, да би се дирекција њиховим захтијевима одазвала. Не успију ли лијеним начином, машинисте ће поново објавити штрајк.

Стогодишњица. У Трсту су Словенци прославили стогодишњицу рођен-дана словеначког тршћанског књижевника Јосипа Године Вределскога.

Уређење језично питања. У Штајерској, Крањској, Приморју, Трсту и Далмацији још није уређено језично питање, те југословенски клуб намјерава поднијети царевинском вијећу приједлог за уређење језичног питања.

Сабор у Хрватској. Сматра се као поуздано да ће Сабор у Хрватској бити кроз кратко вријеме сазван, па ако не буду посланици показали воље да раде са владом, да ће Сабор бити распуштен и нови избори расписани.

Нијемци противу Чеха. Прије неку ноћ навалила је њемачка свјетина у Кашперским Горама на тамошњу Чешку Бесједу, кућу порушила покућанство полунала, књижицу раздирала, Чехе испребијала и на још многе чешке куће напала. Напад на Чехе се и сјутра дан поновио, а предводно је Нијемце Јеврејин Франкл уз поклич: „Ни један Чех не смије остати у Кашперским Горама!“ Нападнутим Чесима власти нијесу хтјеле помагати, па им нијесу чак ни телеграм хтејели примити. Овај догађај је међу Чесима изазвао буру негодовања, те се чешки листови љуто обарају на дивљаштво Нијемаца.

Словенска графичка карта. Словенска Бесјета у Софији предузела је израду графичке карте цјелокуног Словенства. Ону ће карту радити професор Ишириков и пуконик Данков.

Младо-турски покрет

Не треба се никако чудити што се на младо-турски покрет још једнако гледа са сумњом и што се не вјерује у његов повољан свршетак. У отоманској империји жене неколико народности, од којих су неке биле привилеговане, а о некима се није водило рачуна као ни о оним четворonoжним животињама што се издежу по цариградским улицама. И кад је то тако, питање је: зар могу у опште Хришћани и Муслимани бити равни пред законом; зар се могу Муслимани одједном одрећи својих старих права, навика и предрасуда; зар се може тако нагло у цјелој земљи извршити преокрет? И како на то питање не може да шљедује повољан одговор, како оно само појачава сумњу, природно је што се на покрет у Турској гледа са неповјељењем и што се свако у опште труди да је резервисан.

Ми ћемо оставити времену и догађајима и задржаћемо се сада на извјештаје што их имамо од наших дописника.

Они гласе:

Срби се цијепажу

Солун. Још се честито није ни приступило послу, а Срби се већ цијепажу. Да је међу њима зарада унио ко са стране, па ни по јада, али она проистиче од оних истих људи, који су у опште камен спотицана српског напретка и који никако не могу из главе да избију да је крајње пријеме да пршљање њихово у националним питањима само штете доноси. Било је и прилика и времена да се ти људи отресе својих болесних амбиција, али они ни абера немају што чине штету општој ствари и што је потреба да не буду у свакој чорби мирођија. Ко су ти људи није тешко погодити. То су познати котеријашки, патентирани патриоте, које ни рачун патриотизма живе и који хоће да свој прст свуда увуку.

Чим се мало почело сталожавати, и Срби у Солуну прегли су да оснују српску заједницу, онакву исту какву већ имају устале народности у Турској. За то су се обратили на многе угледне личности у цијелој земљи и тражили од њих изјашњења како би се у што краћем времену Срби груписали. И док су Срби из Солуна мислили да је ствар приведена крају и да треба започети акцију, међу њима пада као бомба оглас о организацији Срба у Скопљу. Срби Солуњани су стојали као запрепаћени. То њихово запрепаћење је било у толико појачано што на челу тога покрета не само што виде и многе незнатне личности, него ни виде и људе, који су одиста српски прваци у овим крајевима.

А шта је било! Поводом новог покрета у Турској се се стекли многи људи који би хтјели да у мутној води рибу лове и да траже за себе Ђелепира. На глас, да се у Солуну зачео српски покрет, они су одмах, на брзу руку, да не би изостали и да би тај покрет предухитрили, основали некакав српски клуб и, здружив се са познатим спекулантима, успјели да уза се придобију и Србе из других крајева, не бирајући кога све узимају. Тако су створили Српску Демократску Лигу, која међу Србима не ужива баш велике симпатије. Србима се, већ да не говоримо о смицалици која је учињена насрам српског покрета из Солуна, ни мало не допада та лига из разних узрока. Не допада им се што се ствара у Скопљу, а не у Солуну, гдје су Младо-турци са центром, не допада им се што се још у самом почетку хоће да ствара некакав демократизам и сепаратност, кад Србима нити је, нити смије бити до подвојености и до партизанства; а не допада им се ни с тога што у тој лиги не виде људе опробане, засвједочене и прекалене борбе за српску ствар — што јој је и обилежје котеријашко.

Срби Солуњани су огорчени, као што ни Срби у осталим крајевима нијесу много понесени за овом организацијом, али је међу њима толико свијести, да од свега овога не праве питање. Хоће да много што-шта жртвују за љубав општег добра.

И Младо-турци су чули за ову поцијепаност српску, пошто су већ били ступили у везу са организацијом из Солуна, и док је они сажалавају, дотле непријателски српски ликују.

Дао Бог да се ови заплети не појачавају!

Рад Сабах Едина

Цариград. Од како се повратио у земљу сестриџ Султанов, Сабах Един, син чувеног Дамад Махмуд паше, који је умро у изгнанству и прије неки дан укопан у Цариграду, гдје му је тијело прене-

сено, у јавном и државном животу осјетно се нагли преокрет. Сабах Един је интелигентан човек и он је до сада у Паризу био душа младо-турског покрета. Њему су нудили државну службу, али је он одбио, јер као политичар хоће да је независан, те ће зато да покрене у Цариграду лист, којим ће утицати на државне послове. А још од дана свога доласка он је зблила почео да врши утицај на државне послове. О њему постоје двије верзије: по једној, он је велики слободњак и хтио би пошто пото да свргне Султана, јер није ни мало задовољан извојеваном уставношћу. Он би хтио, да је дата слобода на широј основи, да суверен буде народ и т. д. По другој, он увиђа опасност од рада Младо-турака, па би хтио да групише умјеренији елемент, који би могао имати огроман број присталица, те би основао уставну консервативну странку, која би постала неограничени господар у цијелој земљи, у којој би доминирали Мухамеданци. Шта је у ствари, још се не зна, али изгледа, да се обе ове верзије проповоље и да се њима иде на то, да се осумњичи и код Султана и код народа хришћанског. Неоспорно је то, да у њега многи очни упиру и да на њега велике наде полажу чак и они, који су обилежени као противници новог режима.

Сабах Един неуморно ради. Он је сада, у главном, своју пажњу свратио на то, да доведе у склад рад младо-турског одбора у Солуну. Као што се зна, у Солуну су Младо-турци, који су непрекидно били у земљи и који господаре ситуацијом. У Цариграду је други младо-турски одбор, састављен из изгнанника, који су до сада у Паризу живјели. На њихову је челу Сабах Един, који ради на томе, да цариградски одбор однесе превагу и да он постане господар ситуације. Због тога се између та два одбора заподјела борба, из које изгледа да ће цариградски одбор однијети превагу, захваљујући Сабах Едину, који је сада, неоспорно, велика чињеница у отоманској империји.

Најновије вијести

— Из Цариграда јављају, да се војска у унутрашњости побунила што јој се издате плата, па сматрају да ту има удјела утицај са стране.

— Трговачка комора из Солуна упозорила је да је жељезнички штрајк од велике штете по трговачке и државне интересе, те је тражила да се жељезнички саобраћај што прије успостави.

— Турска списатељица Селма Риза, која је била једна од првих што се отргла харемског живота и пошла у свијет, пратила се у Цариград.

— Силвио Рили, који је осумњичен као анархист и да је над султаном покушао атентат, повратио се у Цариград, али је одмах притворен.

ПРОСВЈЕТА

Стогодишњица. Сто година се навршило од како је у Биограду отворена Велика Школа, у којој је, крај осталијех, наставник у то вријеме и Симо Милићтиновић—Сарајлија, а ученик Вук Ст. Караџић. Ту Вел. Школу је отворио Доситеј Обрадовић.

Школа мишићко-ђурманска. Пишу нам из Спича: Док је ова лијепа земља била под Турцима и није никаква чуда што је била у потпуном назадку, али је за свако чудо како за ових тридесет година од како је Спич пришао Аустрији, није учинио никакав напредак, а нарочито у просвјетном погледу. Дјецца из Спича морали су до сада да се служе околним школама, јер до сада у Спичу није било никакве школе. Најзад се успјело, да се оснује мишићко-ђурманска школа, за коју се прегло сада да се подигне и нарочита зграда.

Поглед по свијету

Бугарска и Турска

Ових дана је министарство спољних послова у Цариграду приређивало дине, на који је позвао све представнике страних држава — само не представника Бугарске, кога је та непажња толико увриједила, да је тражио изјашњења. Када му је речено, да није позван за то што је тај дине приређен у част страних представника, а да се Бугарска, као вазална, не може међу њима рачунати, бугарски представник је напућен напустио Цариград и отпутовао у Софију.

Овај поступак према Ђешову турски листови пропраћају одобрањем и веле, да то не треба Бугарску да љути и да се тиме није ишло да се вријеђа.

Интерпарламентарна конференција

У Берлину се отвара интерпарламентарна конференција, па којој ће узети учешћа око хиљаду чланова различитих пар-

ламентара. За ову конференцију се спремају нарочите припреме и на њој ће се расправљати:

1. Групе ће изучавати приједлоге, који ће бити предложени трећој хашкој конференцији. Референт је Фридрих Бајер.
2. Расправа о облигатним судовима за мир. Проучавање приједлога друге хашке конференције о установљењу сталних међународних судова. Поновни приједлози о судовима за мир. Облигатне медиације. Референти Н. Берниерт и др. Гобат.
3. Расправа о неповриједљивости приватног добра на мору.
4. Креирање међународних поморских оштетних судова.
5. Ревизија статута.
6. Избор чланова средишњег међупарламентарног одбора.
7. Извјешће међупарламентарног уређивања.
8. Приједлог талијанских група, да се идућа конференција сазове 1911. год. у Риму.

Руски новинари код шаха

Ово дана су била у аудијенцију два руска новинара код персијског шаха, који су у Персију отишли нарочито због пошлких дјелица. Један од новинара је дописник „Руског Слова“, а други „Ријечи“.

Своју аудијенцију они детаљно описују. Аудијенцију им је изразио руски посланик. Како је тамо силна врућина, то им је чувени персиски диктатор Емир Ценга одредио примање по подне. У означено вријеме новинаре су к шаху повела два чиновника руског посланства кроз врло лијепа врт. Кад су се приближили једноме прекрасном и луксузно искићеном чадору, драгоман посланства им рече да скину цилиндрице. „Шта, зар је ту шах?“ упиташе они. „У чадору!“ одврати им драгоман. Шах Мамед Али стајаше наслојен на штан и оштро посматраше новинаре. Новинари му се пред улазом поклонили, на што их шах позва да уђу, па им и сам пође у сусријет. Шах је малог раста, нул, кратко острижених брка, лица сурова, хладна, али при смјеху лице му је добродушно. Кратковид је и носи шивкер. На себи има

Ни мало не сличи оним сликама, које излазиле као поштом из европских листова. Крај шаха је био сточић са мастилом, пером и књигама.

На два корака пред шахом стадоше новинари. Драгоман их представи. По дворској етикети шах сам ослонява. Шах их тихом и пискавим гласом упита како су путовали по Персији. На то им драгоман рече да сада могу говорити. Дописник „Руског Слова“ му причаше своје путовање у кратко и напомену како је у Персији веома жарко. Шах замисљено рече руски: „Жарко, жарко! Персија!“ и онда се окрете драгоману и рече, да дозвољава да могу новинари разговор се њиме да штампају.

Како шах разумије добро руски, али врло тешко говори, то је наставио говор персиски, а драгоман је новинарима преводио.

„Његово Краљевско Величанство“ — да пренуди је драгоман — изволио је рећи, је мецилиз (Н. Скупштина) добио револуционарно обилежје, те би се буна могла раширити по цијелој земљи, зато је предузео све мјере да мецилиз буде што озбиљнији. Како с њим преговори шахови са мецилизом нијесу уродили никаквим плодом, дошло се, до чега се морало доћи: мецилиз нема“.

Шах је поново заћутао. После неколико тренутака рекао је:

„Ја и моја влада и министри моји бавимо се најчврсто за нови мецилиз на сасвим другачјој основи. Мецилиз ће бити из коријена измијењен. Ваља га обиспати за рад, да би повољно утицао на земљу“.

Послије тога позвао је свога сина, престолонашљедника Ваљарда, и представио га новинарима.

По томе се раскинуло, о листовима, претиплатницима, растурању, правцу и др.

Пошто је дописник „Руског Слова“ добио дозволу да шаха и престолонашљедника фотографира, новинар је почео да снима, али како је послужитељ заборавао чоју за застор, шах му је предложио да се послужу капутном, што је новинар и прихватио, али у томе су и заборавањем застор доијели. Новинар га је двапут снимио. Шах је сједио на столицу, без шивкера и нетремице гледао у апарат. Затим је снимио престолонашљедник. Он има 12 година, љенушаст, циганског, пуначког и озбиљног лица, а очију сјајних. На себе је имао кратки сардар, генералске епалете, златну сабљу и војничку капу.

Престолонашљедника, који говори добро руски, новинар је запитао да ли би ишао у Русију. Он је озбиљно одговорио: „Ако ми дозволе, ишао бих. Помајем Русију — оно тамо је Петроград!“

Распитивајући се за фотографски апарат престолонашљеднику се шах насмијао гласно, на што и војници ударише у смјех.

Како је ту био и најстарији син шахов, који је на све тужно погледао, новинар хтједо и њега да снима, али му драгоман објасни да то не може бити пошто је он син шахов од жене, која није књагиња.

Тиме се и завршила ова интересна аудијенција.

Дневне новости

Са Крушевца. Њено Височанство Књагиња Наталија и новорођени књажевић налазе се у потпуноме здрављу.

На глас о рођењу младога књажевића, у Подгорици и околини наступила је велика радост. Многобројни подгорички грађани долазили су на Крушевац да честитају Његовом Височанству Књазу Мирку. Тако исто у великом су броју на честитање били дошли и Зећани.

Њихова Височанства Књаз Мирко и Књагиња Наталије још једнако примају многбројне телеграфске честитске из земље, из иностранства и из српских крајева.

Буџет за 1908. У министарству финансија ради се на састављању буџета за 1908. годину. Тај се посао врши с особитом пажњом и чим буде готов, пројект буџета биће изнесен на претрес пред министарски савјет како би се за времена могао изнијети на одобрење и пред Народну Скупштину.

Дипломатске вјести. Г. Пилгрим де Валгај, царско-немачки министар ресорси на Балкану, врати се из Вијне са гласом за иностранства.

Мио гост. Г. Александар Башмаков, директор „Правитељственога Вјесника“, службенога органа царске руске владе, допутовао је на Цетиње. Г. Башмаков је уједно и власник листа Journal de S-I Petersburg. Миломе и одличном госту из братске Русије желимо пријатан боравак у нашој средини.

Црногорска Банка. Од ове младе тако корисне установе, која је с успјехом отпочела вршити намјени јој задатак, неки би пошто по то хтјели да направе средство за подмиривање политичких рачуна. По пријестоници нашој од ту скоро почело се зуцкати, да неки имају такве намјере и да се иза кулиса врши неко недопуштено и за Банку штетно интригирање. И ако има већи број људи, којима то није непознато, тако да је вијест о томе могла да допре и до нас, ми смо се устручавали да улазимо у ту ствар управо зато, што нам искрено лежи на срцу напредак Црногорске Банке. Али, како су неки, којима је више стало до политике, но до Банчинога напретка, чак и преко новина у иностранству на неделикатан начин и на основу неистинитих чињеница почели дискредитовати ту нашу добру и корисну установу, то и ми, по дужности, коју има јавно гласило, сматрамо за потребно да о извјесним манифестацијама затражимо објашњење или да га ми сами дадемо, у колико то можемо учинити.

У загребачком „Србобрану“ објављен је један допис са Цетиња у коме се тврди, да је г. Ђурчић, директор Црногорске Банке, дао оставку. „Јер неће већ да гледа на силања Томановићевог кабинета“. У поменутоме допису тврди се даље, да је из истих

узрока дао оставку и један други чиновник Банке, који је син наше земље.

Црногорска Банка има дужност према себи и према земљи, у којој постоји и ради које постоји, да на најенергичнији начин или спријечи или одбије од себе све оно, што би удило њеном угледу. Она не смије допустити, да постане средство несавјесне агитације против угледа свога и наше државе; њена је дужност, да извиди, ко се то усудио да се њоме послужи као бусијом, иза које ће лакше вршити послове, који су штетни њој и држави.

Ако она то не учини, ми ћемо се потрудити за објашњења, која бисмо могли дати по праву, што га има један орган јавности.

Вјенчање. Г. Јурај гроф Оршић — Славетички, књижевник и сарадник „Обзога“, вјенчао се у Загребу са г-ђицом Мањом Зулук. Наше колегијално честитање!

Концерт. Тамбурашки хор Цетињског Радничког Друштва приређује у недељу у вече, 7. септембра, у просторијама кафана г. Николе Кнежевића концерт — свирањем на тамбуре са одабраним програмом, те се моли поштовано грађанство за што већу посјету.

ПРИВРЕДА

Пољопривредна изложба. Руско пољопривредно друштво приређује у Биограду 28. окт. изложбу воћарства, виноградарства, пчеларства и рибарства. На овој изложби заступљене су све гране привреде. Најбољи изложени предмети биће награђени. Целокупна награда износи 5000 динара.

Мљкарски курс. Савез Земљорадничких Задруга у Србији развио је велику дјелатност. Његов корисан и плодосан рад најбољи се види из курса, које приређује. До сада је имао два мљкарска курса са спремање сточара, а трећи ће бити у октобру у селу В. Плани. Зато и код нас треба сложено предузети на оснивање Земљорадничких Задруга, које су од огромне користи.

Српска фабрика цвијећа. Како се све више и више употребљује вјештачко прављено — цвијеће, то је у Биограду г-ђа Софија П. Ђорђевић отворила фабрику цвијећа, за коју у биоградским листовима читамо, да је врло лијепо уређена и да њени многбројни и разноврсни производи изазивају силно допаѓање. До сада је онац банан страном свијету, а отварањем ове одлично уређене фабрике остаје у земљи.

Народно здравље

Новина је спавати доста. Питање о савјету за дуго вије било пречишћено. Једни су исповиједали да је човјек допљело 6 сати спавања, док су други изјавили да је то мало и да човјек треба најмање 8—9 сати спавања. Неки су још даље ишли и тврдили, да је најбоље по човјеким органима, да спава што више. Назад су стручњаци, нарочитим испитивањем, утврдили, да је најздравије то, да човјек треба спавати само онда кад му се спава, јер налаже, да је спавати што, али, ошкро и што, као што човјек научи да спавати у оште жини. По нама, јети човјек треба само онда кад је гладан, не гледајући на доба дана, те да исто тако и треба спавати кад му се спава. И сам чувени проналазач Едисон потврдио је дугу спавану, јер налази да је то најздравије, пласећемо од старих, који су живјели много примитивније и повученије. Он дуго спаване доводи у везу са вјештачком свјетлошћу и вели, да је човјекост раније било принуђено да спава више, оскудујући у свјетлости. Али како је свјетлост вјештачка заменила потпуно дневну свјетлост, то је дуго спаване мањешно. Он за себе нели да дневно не спава више од 2—3 сата и да се објекта потпуно здрав и свјест. Кад се узме у обзир, да Чирлари, војска, худље и др. не спавају дуже од 3 сати дневно, могло би се закључити, да је вјештачка свјетлост и за човјекост организам најбоље да употребљена кратку средину, да узима за спавање шест сати. Тако већ практикују многи фабрични радници. Они за радно пријеме употребљују осам до девет сати, три или четири сата за ручак и вечеру, три сата за сприну и дозалаз на рад, три сата употребљавају за физички одмор и забаву, разовљене, припадате по снове и т. д. и шест сати за спавање.

Из бијелога свијета

Непогода. Из Салцбурга јављају, да је на Шафенбергу и Пакленом Брду на пао снјег толико да се околиња салцбуршка бијели од снјегог снјига. У В. Кањнжи је пало више по дрвећу, те је мраз уништио све биље. У Будимпеште је такође захладило, те је настала велика бура са мећавом.

Министар — лопов. Има министара лопова, али поштена лопова као министра правде у Данској Алберти нема нигдје. Он се сам пријавио властима и изјавио да је учинио велике провјере. Министар Алберти је министар већ осам година и важи као један од најбољих правника и адвоката. Био је јако популаран и цијенен као ваљан, спреман и радан. Он је изјавио да је његовим провјерењем оштећено министарство финансија, народна банка и један приватни новчани завод. Провјера је од девет милиона круна.

Интересантни пакети. На страни су и поштански пакети постали опасни. На Кавказу је велики књаз Михаило добио пакет, који је отворно ижињер Гец, али при отварању пакет је експлодирао те је двије особе рањено. Исто тако у Њемачкој је стојао један пакет, који није није за дуго дирао, те када су га отворили, нашли су у њему — мртво дијете.

Преварио грофа. Трговачки помоћник Едмунд Браун у Будимпешти остао је без рада и новца и како није знао како ће до новца доћи, узме једну слику и на њој стави име чувеног сликара Мориштаја, тобож као да је он радио. Он је ту слику продао грофу Зичију за 300 круна и ако није вриједила ни 5. Када су грофу казали да је преварен, тужио је Брауна и сада се због пријеваре и фалсификата налази у затвору.

Колико има мухамеданаца. Мухамеданци су стали да се избрајају. Турски листови доносе како њих има врло много не само у Европи, него и у Азији, Африци, Аустралији и др. Веде да их има на цијелој свијету 268 милиона. Ево те турске статистике, за коју, иначе, не бисмо рекли да је тачна, јер је у броју по гдешто јасно претјерана. Она гласи: 128 милиона има у Турској, 587000 у Босни и Херцеговини, 28100 у Бугарској, 12220 у Румунији, 12200 у Чехословачкој, 3000 у Грчкој, 80000 на разне крајеве Европе.

лиона у Анадолији, 61 милион у Источној Индији, 40 милиона у Китају, 10 милиона у Персији, 6 милиона у Авганистану, 10 милиона у руској Азији. У Африци има муслимана 66 милиона, и то: 26 милиона у Сјеверној Африци, 8 милиона у Мароку, 2 милиона у Сахари, 10 милиона у Сенегалу, 6 милиона у енглеским колонијама, 2 милиона у Камејруну, 1 милион у Конгу, 3 милиона у Абисинији, а остали у Мадагаскару, Занзибору и француским колонијама. У Аустралији на острвима живи 21 милиона муслимана, а у Америци 50 хиљада.

Доскочили им. У Карловцима, у Српјему, постоје два месара, који су, договорно, просто иљачкали тамошњи свијет, продајући месо по врло скупој цијени, и ако мари тамо није скупа. Они су тако дерали народ пуно три године док није грађанству додијало, те се постарало сада да набави новог месара. Али чим је нови месар дошао, они су стали и нијену месо да спуштају тако силно, да је кила 80 нара и ако је раније било преко круне. Они тиме иду на то, да новог месара сузбију и да га ниским цијенама упронасте како би опет остали сами и радили како хоће. Али грађанство је ту њихову намјеру прозрело и ријешило се да код новог месара и надале купује месо, и ако скупље, како би му осигурали опстанак и како би се за свагда опростили ушћенивања од стране она два месара.

Откривено убиство. При копању једног рова откривен је у Бретени, у Француској, човјечи костур, чија је дубања била размрсана, из чега се види, да је био убијен. Истрагом је отворено да је то костур учитеља Нариса Дардинијера, кога је нестало још прије тринаест година. Нарис је у очи своје свадбе добио писмо, да му је маји опасна обилежала, те је похитао у Сали к матери, одакле се више није никако вратио. Далим испитивањем се дознало да се Нарис у путу срио с једним човјеком с којим се био посвађао и после тога се о њему није ништа знало. Тај чо., који се с њиме свађао, није био ни други до сн једног властелина, који је био сестру обешчатио и паустито и кад се у Паризу хтио са другом дјецом да заручи, Нарис је открио родитељима дјевојчицим заводника своје сестре, због чега су га они одбили, те је тога сеоског Дон Жуана толико ражљутили, да је пријенио Нарису да је му се осветити, што је и учинио, убив га.